

חולין דף ט"ו

הקדמה

הגמרא הביאה את שיטת רב, שבהמה שנשחטה בשבת אסורה לאכילה באותה השבת ליומה. ואמרה הגמרא שהיא שיטת רבי יהודה שאין ברירה. והגמרא ממשיכה לברר היכן שנה רבי יהודה את שיטתו.

המבשל בשבת בשוגג אמר רב אשי, מצינו שכך סובר רבי יהודה

במה ששנינו במשנה בשבת, רבי מאיר

אומר, המבשל בשבת בשוגג מותר לו בעצמו לאכול אפילו בו ביום¹¹⁶,

במזיד לא יאכל בו ביום עד שתחשך ועד 'כדי שיעשו' לערב¹¹⁷. רבי

יהודה אומר, בישראל בשוגג מותר לו לאכול רק במוצאי שבת, במזיד

הוא לא יאכל עולמית. רבי יוחנן הסנדלר אומר, בשוגג רק לאחרים

מותר למוצאי שבת אבל הוא לא יאכל, במזיד לא יאכל עולמית לא לו

ולא לאחרים¹¹⁸. הרי שלרבי יהודה האוכל נאסר בשבת ליומו¹¹⁹. שואלת

הגמרא, ונעמיד את המשנה ששחט במזיד וקרבי מאיר הסובר שאבור

ליומו? עונה הגמרא שאין לומר כן, שכן המשנה מדמה ליום הכפורים.

מה יום הכפורים בין בשוגג ובין במזיד אסור באכילה, אף לגבי שחיטה

אין חילוק בין שוגג למזיד ואסור לאכול את הבשר בשבת. שואלת

הגמרא, והרי שנינו 'על פי שמתחייב בנפשו' מבארת הגמרא הכוונה

אף על פי שבמזיד מתחייב בנפשו, כאן בשוגג שחיטתו כשרה.

שואלת הגמרא אולי המשנה כרבי יוחנן הסנדלר האוסר בין בשוגג ובין

במזיד בו ביום לא הוא ולא לאחרים? דוחה הגמרא, שאין להעמיד את

המשנה כרבי יוחנן הסנדלר שכן הוא מחלק ומתיר לאחרים במוצאי

שבת ואוסר לו בעצמו. ואילו במשנה כתוב ששחיטתו כשרה בין לו ובין

116 ומה ששנינו 'לערב בכדי שיעשו' לרבי מאיר זה רק כשהישראל עשה איסור ובמזיד, שא רוצים שיהנה מהאיסור. רש"י.

117 והוא הדין לאחרים גם אסור לאכול בו ביום, כדי שלא יהנו מאיסור. רש"י.

118 זה לא משום קנס שכן האחרים לא עשו איסור! אלא רבי יוחנן למד מהכתובים (בכתובות לד: (ובב"ק עא.) 'שמרתם את השבת כי קדש' מה קדש אסור באכילה – אף מעשה שבת אסורים באכילה; יכול אפילו בשוגג? תלמוד לומר: 'מחלליה מות יומת': במזיד אמרתי, ולא בשוגג. רש"י.

119 והמשנה שאסרה ליומי אפילו לאחרים אינה כרבי יהודה. אלא הטעם משום שלא יהנו מעבירה הוא, ובין הוא ובין אחרים. רש"י.

תלמיד שנה לפני רב ואמר לו שהמבשל בשבת: בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל.

והשתיקו רב. ומבררת הגמרא מדוע השתיקו. אם משום שסובר כרבי יהודה והוא שנה כרבי מאיר, הרי לא היה לו להשתיקו בשל כך? ועוד, הרי מצינו שרב לא סבר כרבי יהודה, שכן אמר רב חנן בר אמי, כשרב הורה לתלמידיו בדין המבשל בשבת פסק כרבי מאיר. וכשדרש ברבים ביום השבת 'בפירקא' פסק כרבי יהודה משום עמי הארץ. ואם תאמר שאמר לרב כן בזמן שרב דרש ברבים, הרי הציבור לא היה שומע לו אלא לדרשן שאמר לציבור בשם רב, ואם כן מדוע רב הצטרך להשתיקו? אמר רב נחמן בר יצחק, כך שנה לפני רב, השוחט בשבת: בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל. ואמר לו רב, האם אתה סובר שזו שיטת רבי מאיר? רבי מאיר לא התיר אלא במבשל בשוגג, שכיון ולא עשה איסור שבת לא אסרוהו באיסור מוקצה שהרי בדוחק היה יכול לאוכלו חי בכסיסה ללא בישול. אבל בהמה ששחטה בשוגג הרי אין ראוי לתקנו אלא בשחיטה, לכן נאסר משום מוקצה.

שואלת הגמרא, והרי במשנתנו לגבי השוחט בשבת, אמר רב הונא שכך דרש חייא בר רב משמו של רב, שהבשר אסור באכילה לאותה שבת. וביארו תלמידי הישיבה שזה כשיטת רבי יהודה. ומשמע, שלפי רבי מאיר הבשר מותר לאכילה אף בשבת? עונה הגמרא, שרבי מאיר התיר באופן שהיה לו חולה מערב שבת, ולכן נחשב שלא הקצהו מערב שבת, שכן יכל לשחוט לחולה משום פקוח נפש. וכיון שלבסוף שחט בשוגג בלא שעבר על איסור, לא אסרוהו גם משום מוקצה.

שואלת הגמרא, אם כן מדוע רבי יהודה אסר? עונה הגמרא, מדובר שהחולה הבריא

בשבת. לרבי מאיר השחיטה בשוגג לא נחשבת לאיסור בשבת, ולרבי יהודה נחשב לאיסור ולכן אוסר. וכפי שאמר רב אחא בר אדא אמר רב, ויש אומרים שרבי יצחק בר אדא אמר בשם רב, חולה שנחלה ביום השבת, אם שחטו עבורו אסור לבריא לאכול מאותה בהמה בו ביום¹²⁰, ואם בשלו בשבילו בשבת מותר לבריא. והחילוק שאם הבהמה הייתה חיה בבין השמשות היא נאסרה משום מוקצה. אבל אם כבר נשחטה מערב שבת, הרי ניתן בדוחק לאכול בשר חי, ויש איסור מוקצה.

אמר רב פפא, לפעמים גם השוחט לחולה בשבת, מותר לבריא לאכול מהבשר חי. וכגון שהיה לו חולה מבעוד יום שאין לא איסור מוקצה ולא איסור שבת. ויתכן שהמבשל לחולה שנחלה היום אסור לבריא לאכול את מה שנעשה לחלוה, כגון שקצץ לו דלעת ממחובר ובשלה לו שהואיל ויש כאן איסור מוקצה שהיתה מחוברת בין השמשות.

אמר רב דימי מנהרדעא, להלכה, השוחט בשבת לחולה שנחלה מבעוד יום, מותר לבריא לאכול אומצא חיה. והטעם כיון שאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, כששוחט זה רק לדעת החולה. המבשל לחולה בשבת אסור לבריא, גזירה שמא ירבה בשבילו.

משנה

השוחט במגל יד שמצד אחד פיה חלק כסכין ומצד השני יש בה פגימות, בצור ובקנה שחיטתו כשרה.

הכל שוחטים ולעולם שוחטים ובכל שוחטים, חוץ ממגל שקוצרים בה התבואה שהפגימות נוטות לצד אחד, והמגירה שהוא כמסור מלא פגימות, ושינים התחובים בלחי של בהמה, ובציפורן מחוברת, מפני שהם חונקין ולא חותכים אלא קורעים מחמת הפגימות.

גמרא

מדייקת הגמרא, ממה ששנינו 'השוחט' שהוא לשון דיעבד, משמע שלכתחלה לא ישחוט באלו. שואלת הגמרא, מובן שבמגל יד לא ישחוט לכתחילה, שמא יבוא לשחט בצד שיש בו פגימות. אבל מדוע

¹²⁰ שאף על גב דאיסור שבת ליכא – דפיקוח נפש דוחה את השבת – איסור מוקצה מיהא איכא: דבין השמשות מוקצה הוא, ולא היתה ראויה לישחט בשבת, דהא עדיין לא היה חולה. רש"י.

שלא ישחט לכתחלה בצור וקנה, הרי שנינו בברייתא, בכל שוחטים: בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה? עונה הגמרא, שאין מכאן קושיא, כאן בתלוש כאן במחובר. שכן אמר רב כהנא, השוחט במחובר לקרקע. רבי פוסל ורבי חייא מכשיר, ומשנתנו כרבי חייא ולא מכשיר לכתחילה אלא בדיעבד.

שחיטה במחובר לקרקע

שואלת הגמרא, אם מעמידים את המשנה

ששחיטה במחובר כשרה רק בדיעבד וכרבי

חייא, ייצא שמה שמצינו בברייתא אינו לא כרבי ולא כרבי חייא.

ששנינו, בכל שוחטים, בין בתלוש בין במחובר, בין שהסכין למעלה

וצואר בהמה למטה בין שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה¹²¹. הברייתא

לא כרבי חייא: שכן אינו מתיר אלא בדיעבד, ואינה כרבי שכן פוסל

אף בדיעבד? עונה הגמרא, שרבי חייא מתיר במחובר אפילו לכתחלה,

ונחלק עם רבי במחובר להשמיע שרבי אוסר אפילו בדיעבד. שואלת

הגמרא, אם כן שוב קשה שמה שהכשירה המשנה וכתבה לשון דיעבד

אינו לא כאף אחד מהם? עונה הגמרא, באמת רבי חייא מתיר לשחוט

במחובר אפילו לכתחילה. ומשנתנו היא כרבי. שואלת הגמרא, והרי

רבי אסר במחובר אפילו בדיעבד? עונה הגמרא, שיש לחלק, שבדבר

שהיה מחובר מעיקרו פוסל ואפילו בדיעבד, ובדבר שהיה תלוש ולבסוף

חיברו מכשיר בדיעבד.

ומביאה הגמרא שמצינו שיש חילוק בדבר

הבדל בשחיטה בדבר שמחובר

שכן שנינו בברייתא, השוחט 'במוכני' כגון

לקרקע מעיקרו לתלוש וחיברו

שחיבר סכין לגלגל והגלגל נסע והשחיטה נעשתה על ידי הגלגל,

שחיטתו כשרה. במחובר לקרקע שחיטתו כשרה. נעץ סכין בכותל

והוליק והביא צואר בהמה עליה, שחיטתו כשרה. היה צור יוצא מן

הכותל או קנה עולה מאליו ושחט בו, שחיטתו פסולה. ויש להקשות

סתירה בברייתא. שבתחילה שנינו 'במחובר לקרקע שחיטתו כשרה',

ולבסוף אומרת הברייתא שאם שחט בקנה העולה מאליו שחיטתו פסולה

אפילו בדיעבד? אלא שיש ללמוד מכאן שיש חילוק בין שחיטה במחובר

121 ולא חוששים שמא יכבד הצואר על הסכין ויתיו בבת אחת קודם שיוליך ויביא. רש"י.

מעיקרו¹²² שפסולה אפילו בדיעבד, לבין שחיטה שנעשתה בדבר שהיה תלוש ולבסוף חברו. ומסיקה הגמרא שאכן כך מעמידים את המשנה כרבי, ורבי חייא מכשיר אפילו לכתחלה.

122 צור יוצא מן הכותל נחשב 'מחובר מעיקרו', שכן לקמן מעמידים בכותל מערה שלא נבנה הכותל על ידי אדם אלא חוקק בקרקע והכותל עומד מאליו. רש"י.

